

August II Sas na tronie polskim

Po śmierci Jana III Sobieskiego w Polsce zapanował bardzo burzliwy okres, który udało się w części zażegnać dopiero 27 czerwca 1697 roku. Wybrany został wówczas nowy władca Rzeczypospolitej, francuski książę Conti. Po krótkim okresie czasu zauważono jego bierność w stosunku do Polski, którą wykorzystał August II Mocny syn elektora saskiego Jana III Jerzego i Anny-Zofii córki króla duńskiego. Jak na ówczesne realia bywało, szlachta nie chciała zgodzić się na zmianę władcy bez wcześniej przewidzianych dla siebie korzyści. Musiał więc zapłacić części szlachty, która dopiero po tym uznała i ogłosiła go prawowitym królem. Dodatkowymi atrybutami nowego króla było przejście na katolicyzm oraz wspieranie jego starań do korony przez cara Rosji Piotra I. August II już na początku swych rządów próbował opanować księstwa naddunajskie, Mołdawię i Wołoszczyznę. Wyprawa podhajecka ukazała jednak czarną stronę polskiej armii: opieszałość, kłótniowość, brak organizacji. Wydawać by się mogło, że August II przewidział taką możliwość dlatego też wysłał wsparcie w postaci wojsk saskich. Działania te nie przyniosły jednak oczekiwanego rezultatu. W styczniu 1699 roku zawarł pokój z Turcją dzięki czemu Rzeczypospolita odzyskała Podole z twierdzą kamieniecką. Turcy odchodząc zastrzegli sobie jednak, że znak Półksiężycy wiszący na kamienieckim miraciu ma nie zostać strącony. Polacy dotrzymali obietnicy choć zawieszono na nim wizerunek Matki Boskiej. Kolejną inicjatywą Augusta II było wznowienie w 1700 roku wspólnie z Saksonią i Rosją wojny o Inflanty. Wojska saskie doznały jednak sromotnej porażki pod Rygą, próbując zdobyć tamtejszy port – wówczas największy w regionie. Na domiar złego Szwedzi pod dowództwem młodego króla Karola XII rozgromili Rosjan oblegających Narwę. Władca szwedzki wykorzystując powyższą sytuację zaatakował Polskę, gdzie w 1701 roku zwyciężył w kolejnej bitwie z wojskami saskimi pod Dźwiną. W tym samym okresie Wielkie Księstwo Litewskie pogrążone było w wojnie domowej pomiędzy potężnym rodem magnackim Sapiehów, a pomniejszych magnatami i szlachtą litewską.

18 listopada 1700 roku w bitwie pod Olkienikami pokonane zostały wojska Sapiehów, a ich majątki rozgrabione i przejęte przez zwycięzców. Hetman wielki litewski Kazimierz Jan Sapieha i jego stronnicy oddali się więc pod opiekę Karola XII, który zażądał tylko jednego, a mianowicie detronizacji Augusta II. 19 lipca 1702 roku pod Kliszowem Szwedzi ponownie pokonali Polaków i Sasów, podobnie jak rok później w bitwie pod Pułtuskim. Już w 1702 roku wojska Karola XII zdołały opanować centralne dzielnice Polski wraz z Warszawą, Poznaniem i Krakowem. W czerwcu 1703 roku August II zwołał sejm nadzwyczajny do Lublina. Gdzie otwarcie sprzeciwił się przywódcy opozycji prymasowi Michałowi Radziejowskiemu, nakazał również porwanie królewiczów Jakuba i Konstantego Sobieskich, bojąc się że to właśnie ich Karol XII będzie chciał posadzić na tronie polskim. Po tych wydarzeniach przeciwnicy Augusta zawiązali konfederację w Warszawie, która doprowadziła do detronizacji króla w 1704 roku. Wykorzystał to niezwłocznie Karol XII wyszukując nowego króla Rzeczypospolitej w osobie młodego wojewody poznańskiego, Stanisława Leszczyńskiego. 12 lipca tego samego roku podczas sejmiku elekcyjnego pod „opieką” wojsk szwedzkich szlachta wybrała go, dokonując jedynie formalności. Dotychczasowy król August II w maju 1704 roku zawiązał konfederację sandomierską, grupującą jego zwolenników, ogłosił pospolite ruszenie obronne i 30 sierpnia, w Narwie zawarł w imieniu Rzeczypospolitej traktat sojuszniczy z Rosją. To właśnie dopiero od tego momentu Polska była formalnie w stanie wojny ze Szwecją. Na wschodnie terytorium na mocy traktatu, pokojowo wkroczyła armia rosyjska dla ich ochrony przed Szwedami. August zdołał odbić Warszawę, lecz już po dwóch miesiącach musiał wycofać się do Saksonii. W 1705 roku powrócił do Polski gdzie odbył nawet tzw. radę grodzieńską, na której to uzyskał powszechne poparcie większości senatorów. 13 lutego 1706 roku doznał jednak klęski w bitwie pod Wschową.

W momencie gdy Szwedzi zagrozili całkowitym podbojem elektoratu Saksonii August II zrzekł się korony polskiej na rzecz Stanisława Leszczyńskiego. 29 października tego samego roku doszło do kolejnej bitwy tym razem pod Kaliszem, w której armia Augusta II zwyciężyła Szwedów. Po złożeniu korony polskiej August wziął udział o sukcesję hiszpańską, walczył w armii księcia austriackiego Eugeniusza Sabaudzkiego oraz uczestniczył w oblężeniu Lille. Polskę w tym czasie nadal grabili Szwedzi, którzy ponieśli ostateczną klęskę 8 lipca 1709 roku w bitwie pod Połtawą w wyniku której opuścili tereny Polski. Dzięki temu August II w tym samym roku wrócił do Polski przez co Stanisław Leszczyński uciekł do Francji. Bojąc się nawrotu działań wojennych 20 października 1709 roku w Toruniu, zawarł kolejny traktat z carem Piotrem I. Car zobowiązał się w nim udzielać pomocy wojskowej oraz „iść mu zawsze na rękę w Rzeczypospolitej Polskiej dobrami usługami”. Decyzja ta była słuszna zważywszy, że Polsce groził konflikt zbrojny z Turcją, która była prowokowana do ataku przez Karola XII i licznych zwolenników Leszczyńskiego ukrywających się w Stambule. Sułtan Ahmed III zdecydował się zaatakować Rosję pozostawiając Polskę w cieniu działań wojennych. Wojna została zakończona poprzez podpisanie traktatu pruckiego

w 1711 roku. To właśnie w tym dokumencie car Piotr I zobowiązał się do wycofania wojsk rosyjskich i nie mieszania się w sprawy wewnętrzne Polski.

W tym samym roku August II zawarł układ z królem duńskim Fryderykiem IV w sprawie podziału Pomorza Szwedzkiego, które zdobył na czele wojsk saskich. W 1713 roku August II był nawet skłonny przystąpić do wielkiej koalicji antyrosyjskiej. Car będąc bardzo przebiegłym dowiedział się o zamiarach króla polskiego i wycofał swą armię z terenów Rzeczypospolitej, a nawet oddał zagarnięte twierdze. August nie mając więc argumentów dla szlachty która to na sejmie musiałaby się zgodzić na wstąpienie do koalicji, zrezygnował ze swego pomysłu i pozostał sojusznikiem cara. Tego samego roku na rozkaz króla aresztowano i osadzono przywódcę spisku detronizacyjnego Jana Stanisława Jabłonowskiego, który zamierzał sprowadzić interwencję turecko-tatarską na Rzeczypospolitą. Sas widząc coraz większy przyrost konfliktów domowych wprowadził na terytorium Polski armię saską, co doprowadziło do zawiązania konfederacji tarnogrodzkiej przez szlachtę. Głównym jej celem było doprowadzenie do wycofania się Sasów z terenów Polski. W październiku 1716 r. August II spotkał się w Gdańsku z Piotrem I, gdzie zabiegał o pomoc rosyjską w sporze z polską szlachtą czego następstwem był wprowadzenie wojsk rosyjskich do Rzeczypospolitej. Rok później 2 lutego odbył się sejm niemy gdzie za sprawą cara przyjęto uchwały m.in. o wyjściu wojsk saskich z Polski, ograniczeniu władzy hetmanów, zmniejszeniu liczby wojska do 24 tys. żołnierzy, a także zatwierdzone dotychczasowe przywileje szlachty.

W 1719 roku August zawarł sojusz z Austrią i Anglią i zażądał wycofania wojsk rosyjskich z Rzeczypospolitej co wkrótce uczyniono. Polityka Augusta II wobec Prus zaowocowała w 1730 roku wspólnym przeglądem wojsk pod Mühlbergiem.

August II Sas żył lat 63, panował 32 lata. Zmarł na zamku w Warszawie w 1733 roku. Pochowany został w katedrze wawelskiej, wnętrzności złożono w kościele Kapucynów w Warszawie, a serce spoczęło w kościele dworskim w Dreźnie.

August II Mocny władał Polską w trudnym dla niej okresie. Szlachta i magnateria

dbała jedynie o własny interes i zysk, a nawet ustalała na terenach przez siebie władanych odrębne prawo, wojsko, skarb i urzędy. Polska była podzielona na województwa, którymi zarządzały sejmiki dbając jedynie o potrzeby szlachty z danej okolicy, a nie interesowały się sprawami całego państwa. Stan ten szlachta miała zwyczaj nazywać „złotą wolnością”. Wytworzyło się również przekonanie, że słabe państwo, nie stanowiące zagrożenia dla sąsiadów, może obronić swoją niepodległość przez nieangażowanie się w konflikty zbrojne. Dlatego państwo nie miało zapewnionej obrony.

August II miał bardzo wiele pomysłów na reformę ówczesnych realiów w Polsce jednak większości z nich nigdy nie udało się wprowadzić gdyż co drugi sejm zostawał zrywany przez przekupioną szlachtę przez obce mocarstwa. Spośród tych, które udało mu się przeforsować było: nałożenie podatku na tworzenie armii i stworzenie armii zawodowej. August II ściągał na wyludnione tereny osadników z Europy zachodniej, wprowadził Komisję Skarbową. To właśnie za jego panowania po raz pierwszy w Polsce zaczęto produkować porcelanę i nastąpił rozkwit budownictwa w Warszawie. Zapobiegł wojnom w 1714, 1724, 1727 i 1729 roku oraz uratował Rzeczpospolitą przed konfliktem domowym w roku 1699 i 1706. W późniejszych latach swego panowania podjął próbę współpracy ze średnią szlachtą przeciwko magnaterii. Przez cały okres swego panowania starał się przywrócić monarchię absolutną.

August II Mocny jak każdy człowiek i władca miał swoje plusy i minusy. Chodzi jednak o to by te minusy nie przysłoniły nam plusów